

**Стратегия за осигуряване на равни
възможности за хората с увреждания**

/2012-2015 г./

Община Велико Търново
април 2012 г.

УВОД

Във всяко общество има хора и групи, които по някаква причина са маргинализирани - безработни, зависими от дрога, хора с увреждания и др. Тези хора проявяват особености, отличаващи ги от общоприетите норми на поведение, но въпреки това те са част от обществото, те са сред нас и ние трябва да ги приемем като равнопоставени личности, като признаем тяхното право да бъдат различни.

Хората с увреждания притежават същите права и отговорности, както и всички останали хора, но въпреки това са изправени пред широк кръг от пречки за постигане на равни възможности, независимост и пълноценна икономическа и социална интеграция. Постигането на равнопоставеност, както и на равни шансове за хората с увреждания да участват в обществения живот, предполага разгръщане на възможностите за общодостъпност. В този смисъл е необходимо предвиждането на мерки, които да правят това възможно.

Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания е насочена към интеграция на хората с увреждания и приемането им като хора с равни права и с различни възможности. Чрез разработването ѝ се цели създаването на такава среда, в която хората с увреждания ще могат да бъдат възможно най-независими, като в същото време се запази правото им на социална помощ, адекватни социални услуги, интегрирано обучение и образование, подходяща работна среда и възможности за културни и спортни изяви.

В настоящия стратегически документ са набелязани конкретни мерки за постигане на определените цели, като се акцентира най-вече върху онези от тях, които отразяват промяната в политиката по отношение на хората с увреждания. Изпълнението на поставените стратегически цели ще създаде условия за увеличаване броя и вида на социалните услуги в общността за хора с увреждания, подобряване качеството на грижа в институциите, насърчаване на трудовата активност и изграждане на достъпна среда в достатъчна степен.

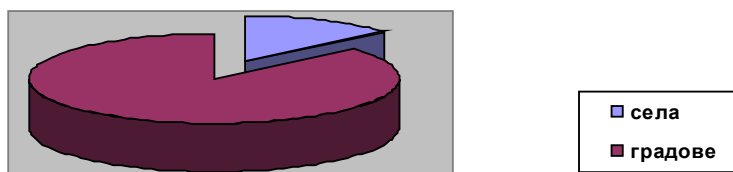
Стратегията е съобразена с целите и принципите на Закона за социално подпомагане, Закона за интеграция на хората с увреждания и Правилниците за прилагането им, Национална програма за равни възможности на хората с увреждания и съответства на Общинския план за развитие на Община Велико Търново и Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Велико Търново.

Стратегията е изготвена от работна група, създадена със Заповед РД 22-193/06.02.2012 г. на Кмета на Община Велико Търново в процес на партньорство между заинтересованите страни - общинска администрация, териториалните структури на Агенция за социално подпомагане и Агенция по заетостта, местни структури на централната държавна власт, доставчици на социални услуги и местни граждански организации (НПО).

I. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ

Община Велико Търново се намира в Централна Северна България и е най - голямата община в област Велико Търново. В административно-териториалните ѝ граници са включени 89 населени места, в т.ч. 25 кметства и 12 населени места с кметски наместници.

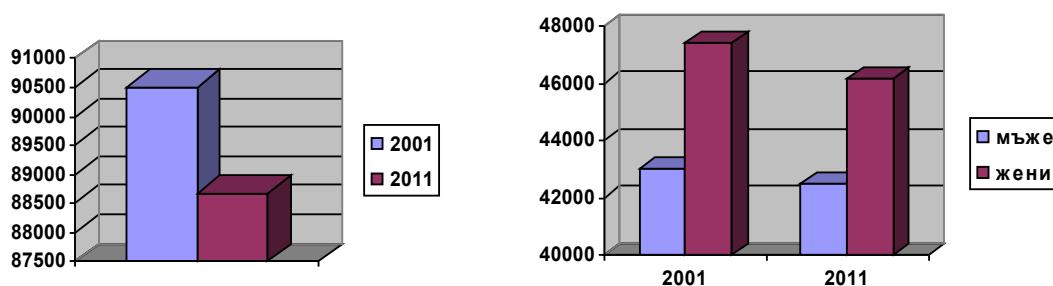
По данни на ГРАО населението на Община Велико Търново по постоянен адрес към 15.12.2011 г. е 92 520 лица, от които 91 399 са регистрираните лица по настоящ адрес. В град Велико Търново жителите по постоянен адрес са 73 420, а по настоящ адрес - 70 619 лица. В трите града на общината - Велико Търново, Дебелец и Килифарево, населението по постоянен адрес е общо 79 925 лица, а по настоящ адрес 77 005. В останалите 22 кметства населението е съответно - 12 595 лица по постоянен адрес и 14 394 лица по настоящ адрес.

Диаграма 1 Разпределение на населението по градове и села, регистрирани по постоянен адрес в Община Велико Търново

По данни на НСИ, след извършеното преброяване на населението през 2011 г., броя на жителите с настояща адресна регистрация на територията на Община Велико Търново към 01.02.2011 г. е 88 670 лица, от които 42 505 мъже и 46 165 жени. Броя на регистрираните жители само в град Велико Търново е 68 783 лица.

За сравнение, при проведено преброяване на населението през 2001 г., броя на жителите на Община Велико Търново към 01.03.2001 г. е 90 504 лица, от които 42 999 мъже и 47 432 жени.

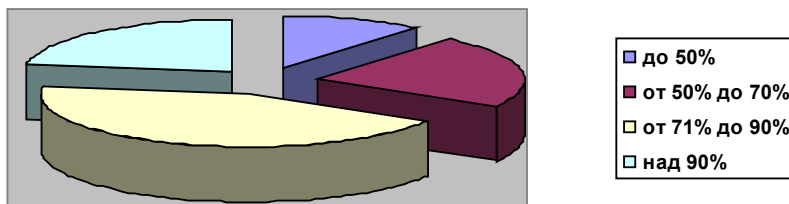

Диаграма 2 Брой на населението и разпределението му по пол в Община Велико Търново през 2001 г. и 2011 г.

От изложените по-горе данни е видно, че населението в Община Велико Търново през последните 10 години намалява, като се запазва тенденцията броя на мъжете да е по-малък от този на жените.

По данни на статистиката броя на хората с увреждания в Община Велико Търново е 3742 лица, съответно:

- до 50 % - 415 лица;
- от 50 % до 70 % - 833 лица;
- от 71 % до 90 % - 1643 лица;
- над 90 % - 851 лица.

Диаграма 3 Разпределение на хората с увреждания в Община Велико Търново по вид и степен на увреждане и трайно намалена работоспособност по данни на ТСБ.

Информацията за броя на хората с увреждания е на база проведено преброяване на населението и не представлява официални данни, тъй като определянето на здравния статус от лицата няма задължителен характер. Горепосочения брой е на база доброволно деклариран данни от лицата за здравословното им състояние.

Броя на децата с увреждания на територията на Община Велико Търново по данни от проведеното преброяване е 135, от които 102 деца с увреждания в град Велико Търново и 33 в останалите населени места.

През 2011 г. в Дирекция “Социално подпомагане” гр. Велико Търново са постъпили 138 молби от лица с увреждания за насочване към услуги в общността или за настаняване в специализирани институции. За сравнение през 2010 г. подадените молби са 136.

Броят на хората с увреждания, които са заявили желание за настаняване в подходяща по профил специализирана институция през 2011 г. е 57 лица, а през 2010 г. – 66 лица.

За ползване на социални услуги в общността за хора с увреждания на територията на община Велико Търново през 2011 г. са подадени молби от 81 лица, а през 2010 г. техният брой е бил 70.

От изложените данни нараства броя на хората с увреждания, които желаят да ползват социални услуги в общността, за сметка на лицата, които заявяват желание за настаняване в специализирана институция.

През 2011 г. Консултативната комисия по ЗИХУ към Дирекция “Социално подпомагане” гр. Велико Търново е изготвила социални оценки на 1346 лица, в т.ч. деца с увреждания, което е с 507 по-малко изготвени социални оценки в сравнение с 2010 година /1853 оценки/.

	<i>деца</i>	<i>лица в трудоспособна възраст</i>	<i>лица в пенсионна възраст</i>
2010 г.	77	694	1082
2011 г.	97	669	580

Таблица 1: Разпределение по възрастови групи

	<i>50-70%</i>	<i>71-90%</i>	<i>91-100%</i>	<i>над 91% с чужда помощ</i>
<i>2010 г.</i>	163	1066	250	374
<i>2011 г.</i>	196	740	222	188

Таблица 2: Разпределение по степен на увреждане и загубена работоспособност

	<i>лица с физически увреждания</i>	<i>лица с ментални увреждания</i>	<i>лица с психически увреждания</i>
<i>2010 г.</i>	1618	145	90
<i>2011 г.</i>	1201	65	80

Таблица 3: Разпределение по вид на увреждане и загубена работоспособност

От изложените данни могат да се направят, следните изводи:

- По отношение на възрастовите групи се наблюдава увеличение на броя на децата с увреждания в Общината, за сметка на броя на лицата в трудоспособна и пенсионна възраст.

- Съобразно степента на увреждане и загубена работоспособност през 2011 година нараства броя на лицата с ВСУ и ТНР от 50 до 70 %, а се наблюдава намаляване на броя на хората с увреждания в останалите групи.

- От разпределението по степен на увреждане и загубена работоспособност, е видно, че през 2011 г. има намаляване на броя на хората с увреждания и в трите групи – физически, ментални и психически увреждания.

С решения на Консултативната комисия по Закона за интеграция на хората с увреждания към ДСП – В. Търново през 2011 година са отпуснати 9 623 бр. месечни интеграционни добавки за социална интеграция на 4 059 лица, от които на 183 деца.

Достъпът до образование и наличието на подкрепяща среда за деца с увреждания са условия за равнопоставеност и равни възможности на хората с увреждания на трудовия пазар и за пълноценното им участие в живота. Създаването на условия и възможности за интегриране на децата с увреждания и за осигуряване на равен шанс на всички деца в училище е сред приоритетите на образованието в Община Велико Търново.

От 2006 година в Община Велико Търново функционира Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение на деца със специални образователни потребности. Към всички училища, където има насочени ученици за интегрирано обучение има сформирани групи за ресурсно подпомагане и назначени ресурсни учители от Ресурсния център.

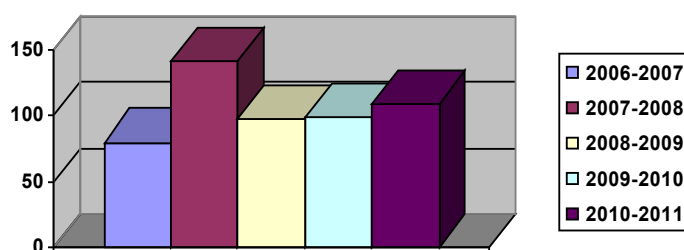
По данни на РИО на МОН – Велико Търново, през учебната 2006-2007 г. на територията на общината са обхванати 80 деца, разпределени в 7 групи за интегрирано обучение, с които са работили 7 ресурсни учители.

В края на първия учебен срок на 2007-2008 г. са обхванати 96 деца и ученици в Община Велико Търново, разпределени в 11 групи за ресурсно подпомагане. Същите са сформирани в 3 детски градини, 9 общообразователни училища и 1 професионално училище. За учебната 2007-2008 година към 9 училища и 2 детски градини са насочени нови 46 деца за интегрирано обучение.

През учебната 2008-2009 г. на ресурсно подпомагане са 98 ученици със специални образователни потребности, обхванати в 11 групи - в 9 училища и 2 детски градини на територията на общината.

В началото на учебната 2009-2010 г. са сформирани 10 групи за ресурсно подпомагане на 99 деца и ученици в предучилищна група и целодневна детска градина – 12 деца, в начален етап на обучение – 32 ученика, от прогимназиален курс – 45 и в гимназиален - 10.

На интегрирано обучение в община Велико Търново през учебната 2010 – 2011 г. са включени 109 ученици, разпределени в 11 групи.

Диаграма 4: Разпределение на учениците със СОП, включени в интегрирано обучение

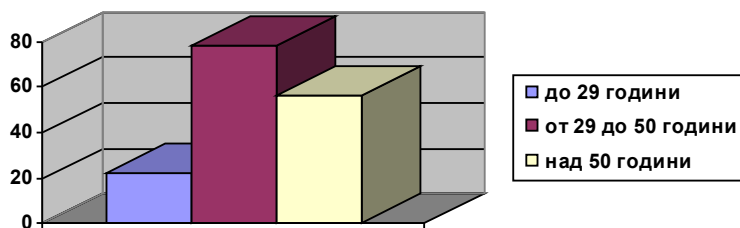
Тенденцията за нарастващия брой деца с потребности от интегрирано обучение предполага търсене на стратегическо решение при сформирването на нови групи за ресурсно подпомагане и назначаване на още ресурсни учители. Социализацията и интеграцията на децата със СОП и /или увреждания се подпомага и от извънкласните и извънучилищни дейности – сформирани групи по фолклорно пеене, танци, изобразително изкуство и спорт. Редовно е участието на деца в регионалните и национални състезания на международната организация „Спешъл Олимпикс”.

Все още сериозни проблеми, отчетени от РИО - Велико Търново са липсата на единна система за оценяване знанията и постиженията на деца и ученици със СОП, недостатъчната като цяло подкрепяща среда, недостига на квалифицирани кадри, работещи с деца и ученици със СОП, както и дискриминационните нагласи по отношение на толерантност към различията.

Освен достъп до качествено образование, хората с увреждания трябва да получат и възможност за **трудова реализация** в рамките на свободния пазар на работна ръка. Това е един от най-важните фактори за тяхната интеграция и самостоятелност.

По данни на Дирекция “Бюро по труда” град Велико Търново към 31.12.2011 г. с активна регистрация са 156 търсещи работа безработни лица с намалена работоспособност, от които 37 са продължително безработни. От регистрираните лица

с увреждания 76 са жени и 80 са мъже. Младежите до 29-годишна възраст са 22 лица / 13.5%/, а навършилите 50 години са 78 лица /50%/.

Диаграма 5 Разпределение на регистрираните в Д “БТ” лица с увреждания по възрастови групи

През 2011 г. Дирекция “Бюро по труда” – В. Търново е обслужвала средно месечно 138 безработни лица с намалена работоспособност търсещи работа, при 141 лица през 2010 г. Налице е незначително намаление на безработните от тази целева група с 2.1%.

Регистрираните лица с намалена работоспособност през 2011 г. са 124, от които 119 са новорегистрирани и на 5 лица е възстановена регистрацията, с което се наблюдава увеличение на новорегистрираните лица от целевата група, спрямо 2010 г.

Агенцията по заетостта реализира програми и насърчителни мерки за заетост и обучение по реда на Закона за насърчаване на заетостта, насочени към осигуряване на заетост и повишаване на квалификацията на хората с трайни увреждания, както и към осигуряване на грижи в семейна среда на хора с трайни увреждания и тежко болни самотни хора.

С посредничеството на Дирекция “Бюро по труда” град Велико Търново, през 2011 г. е осигурена трудова заетост на 21 от регистрираните лица с увреждания, като 9 са постъпили на работа на първичния пазар, 6 са устроени по мерки от ЗНЗ и 6 са назначени по програми. Броя на хората с увреждания, на които е осигурена трудова заетост през 2010 г. е 39, т.е. с 18 лица по-малко, което очертава ограничаване на възможностите за реализация на пазара на труда на хората в неравностойно положение.

По националната програма за заетост и обучение на хора с увреждания са работили 36 лица с над 71% намалена работоспособност, със сензорни и ментални увреждания, като в нова заетост са включени 20 лица.

По различни мерки, регламентирани в ЗНЗ, през 2011 г. в трудова заетост са включени 11 младежи с намалена работоспособност от община Велико Търново, в т.ч. 5 лица с трайни увреждания са наети по сключен договор, с две лица са сключени договори за срок не по малък от 24 месеца, а 4 безработни лица са наети за сезонна заетост.

През последните две години не са отпуснати средства от държавния бюджет за организиране на мотивационно обучение, обучение за придобиване на професионална квалификация и ключови компетенции на хора с намалена работоспособност.

Задоволяването на здравните потребности на населението в община Велико Търново се осъществява чрез болнична медицинска помощ, специализирана извънболнична медицинска помощ, първична извънболнична медицинска помощ,

спешна медицинска помощ и други структури, извършващи здравно - профилактични и медицински дейности.

Осъществяваната болнична помощ и стационарно лечение на нуждаещи се пациенти са адекватни на потребностите на населението от медицинска грижа. Една част от лечебните заведения изпълняват социални функции, като грижи за терминални пациенти, дългосрочни медицински грижи и продължителна рехабилитация.

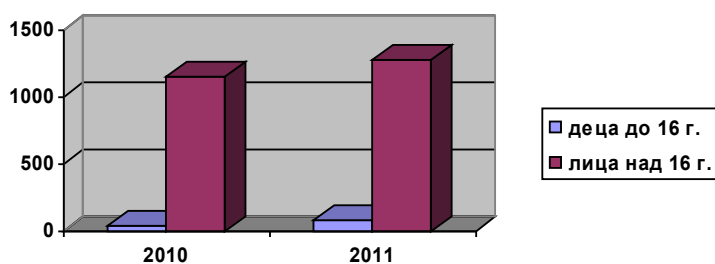
Първичната извънболнична медицинска помощ се осъществява от амбулатории – индивидуални и групови практики за медицинска и дентална помощ, като преобладават индивидуалните практики като форма на организация на работа.

Наблюдава се концентриране на ОПЛ в големите населени места – основно в центъра на общината, като голяма част от тях обслужват пациенти от селата с различна отдалеченост (понякога до 50 км) от населеното място, в което работи ОПЛ. Това е предпоставка за ненавременно оказване на медицинска помощ и създава неравнопоставеност и затруднен достъп до ОПЛ на селското население в сравнение с градското.

Поради затруднения в достъпа на пациентите до ОПЛ нараства търсенето на медицинска помощ в ЦСМП и Спешното отделение. За определен контингент от населението – с нарушени здравноосигурителни права, от етнически малцинства, социално-слаби и др. системата на спешната помощ се оказва удобна, а в някои случаи и единствена алтернатива за получаване на медицинска помощ.

В РЗИ – Велико Търново няма налична информация за първична инвалидност на ниво Община Велико Търново и данните за трайно намалената работоспособност и вид и степен на увреждане на населението се генерират на областно ниво.

По данни на РКМЕ – Велико Търново за 2010 г. общия брой на освидетелстваните и преосвидетелствани лица от общината е 1196, от които до 16 години – 51 деца. За 2011 година броя на тези лица е съответно - 1359, от тях деца до 16 години – 87.

Диаграма 6 Разпределение на освидетелстваните и преосвидетелствани лица от общината през 2010 г. и 2011 г.

От изложените данни е видно, че нараства броя на освидетелстваните и преосвидетелствани лица от общината, както във възрастовата група на децата до 16 години, така и при тези над 16 годишна възраст.

Осигуряването с **помощни средства (ПС)** е една от най-важните стъпки в рехабилитационния процес на хората с увреждания за постигане на максимална независимост и интеграция в обществото. За интегриране на хората с увреждания и за

тяхното пълноценно и равностойно участие в обществения живот се предоставя целева помощ за покупка и ремонт на помощни средства, приспособления и съоръжения. Цялата дейност по приема на необходимите документи и предоставянето на исканата помощ се осъществява от Дирекция „Социално подпомагане” по постоянен адрес на правоимащите лица. Към 31.12.2011 г. действащите досиета за медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения в Дирекция „Социално подпомагане” гр. Велико Търново са 6025. Общия брой на подадените за 2011 г. молби е 995, по които са издадени 1431 заповеди за отпускане на целева помощ.

В община Велико Търново има териториални структури на различни национално представени организации на и за хората с увреждания – Съюз на инвалидите в България, Съюз на слепите в България, Съюз на военноинвалидите и военнопострадалите, Агенция за хората с увреждания и др.

Много важно условие за социална интеграция на хората с увреждания е осигуряването на **достъпна околна среда**. Архитектурните, транспортни и комуникационни бариери като правило пораждаат и психологически бариери, изразяващи се преди всичко в самоограничения. Мисълта за наличието на някакво препятствие кара хората с увреждания да се чувстват безпомощни и несигурни и това е сериозна предпоставка за допълнителни травми, злополуки или отказ от действие.

Към настоящия момент почти всички автобуси на градския транспорт в Община Велико Търново са пригодени за хора с увреждания, като голяма част от тях са с възможности за корекция на нивото чрез спускаща платформа. На голям брой от пешеходните пътеки е изграден входящ подход от нивото на тротоара към уличното платно. Членуващите в местните структури на организациите за хора с увреждания ежегодно договарят с автобусните превозвачи преференциални цени за ползване на предоставяния от тях градски транспорт на определен брой хора с увреждания в общината.

В изпълнение на чл. 99 а от Закона за движение по пътищата и съгласно утвърдена от Кмета на Община Велико Търново Инструкция за издаване на карти за безплатно паркиране на хора с увреждания в Община Велико Търново, продължава приема на документи от правоимащи лица и издаването на карти за безплатно паркиране на хора с увреждания от общината.

Картата за безплатно паркиране на хора с увреждания се издава по образец, съобразен с изискванията на стандартизираният модел на Общността от Приложението към Препоръка 98/376/ЕО на Съвета от 4 юни 1998 г. и е валидна на територията на всички страни членки на Европейския съюз.

Общинска администрация Велико Търново издава карти за безплатно паркиране на хора с увреждания на всички регистрирани по постоянен адрес на територията на Община Велико Търново лица с трайни увреждания, за които органите на медицинската експертиза са установили степен на намалена работоспособност или са определили вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто.

През 2011 г. Дирекция „Социално подпомагане” е освободила от заплащане на винетна такса 1021 лица с 50 и над 50 на сто трайна намалена работоспособност, съгласно Закона за пътищата и в изпълнение на Наредба № Н-19 от 02.12.2008 г. Нов

момент от 2011 г. е включване в кръга на правоимащите и на лица и/или семейства, отглеждащи деца с трайни увреждания до 18-годишна възраст и до завършване на средно образование, но не по-късно от 20-годишна възраст.

Продължава адаптирането на архитектурната среда в много държавни институции, учебни заведения и извънучилищни звена към нуждите на хората с увреждания в общината.

За пример, през 2011 г. за улесняване достъпа на децата до детски и учебни заведения е изградена подкрепяща среда в ОУ ”Н. Рилски”, гр. Килифарево и в ОУ „Б. Киро”, гр. В. Търново. Елементи на достъпна среда - рампи и санитарни възли, са изградени в две държавни училища – ПГТ “Д-р Васил Берон” и ПГЕ “А. С. Попов”, както и в Ресурсния център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности гр. Велико Търново.

Изградена е рампа за улесняване достъпа на хора с увреждания до сградата на Община Велико Търново, както и на Художествена галерия “Борис Денев”.

II. СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ В ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

1. НАЛИЧНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ

Законовото определение за “социални услуги” разглежда социалните услуги като дейности, насочени към подкрепа на подпомаганите лица за водене на пълноценно съществуване и за социално включване в обществото. Социалната интеграция на лицата се явява съществен елемент на понятието “социална услуга”, която следва да бъде разработена и предоставена по начин, гарантиращ на лицето водене на самостоятелен начин на живот, а не поставянето му в зависимост от услугата, съответно от институцията.

Социалните услуги се основават на целенасочена социална работа в подкрепа на лицата за осъществяване на ежедневни дейности и социално включване и се предоставят въз основа на индивидуална оценка на потребностите и съобразно желанието и личния избор на лицата.

Предоставянето на социални услуги се осъществява чрез социални услуги в общността, които се извършват в обичайна или близка до обичайната домашна среда, и в специализирани институции с настаняване. В ППЗСП е определена и една специфична разновидност на предоставяне на социални услуги, при която подпомагането не се извършва в специализирана институция, но не се предоставя и в семейна среда. Това е т.нар. социална услуга - резидентен тип, която представлява форма на социална услуга за задоволяване на ежедневните потребности за ограничен брой лица, чрез предоставяне на възможност за живеене в среда, близка до семейната.

1.1. Специализирани институции за предоставяне на социални услуги

Специализирани институции за предоставяне на социални услуги са домове пансионен тип, в които хората са отделени от своята домашна среда. Българското законодателство регламентира три типа специализирани институции – институции за деца, институции за възрастни хора с увреждания и институции за стари хора.

В Община Велико Търново няма разкрити специализирани институции за деца с увреждания, но в съществуващите институции за деца се отглеждат и деца с различни по вид и степен увреждания.

В град Дебелец, общ. Велико Търново функционира Дом за медико-социални грижи за деца – специализирана институция - лечебно заведение на основание чл. 5, ал. 1 от ЗЛЗ. В ДМСГД се задоволяват основните жизнени потребности на деца от 0 до 3 - годишна възраст, лишени от родителски грижи и се осъществява продължително медицинско наблюдение, лечение и рехабилитация на деца с хронични заболявания и медико-социални проблеми. Към 01.01.2012 г. на институционална грижа в ДМСГД са настанени 75 деца, при леглова база от 145 легла. През 2011 година броят на осиновените деца е 23, от които 5 деца с хронични заболявания и медико-социални проблеми.

На територията на общината има две специализирани институции - Дом за деца, лишени от родителска грижа /ДДЛРГ/, в които се предоставят социални услуги за отглеждане и възпитание на деца от 3 до 18 години или до завършване на средно образование, но не повече от 20 години.

- Дом за деца, лишени от родителски грижи „Пеню и Мария Велкови” е разположен в гр. Велико Търново и е с капацитет 40 деца. Пет от децата, настанени в институцията са освидетелствани от ТЕЛК и имат определен вид и степен на увреждане, съответно - 2 деца с 40%, 1 дете - с 60%, 1 дете - с 76% и 1 дете - с 80%. Четири от тях ползват институционална грижа, а 1 от децата ползва седмична грижа.

Пет от децата в ДДЛРГ са със специални образователни потребности и посещават Помощно училище в град Велико Търново.

- Дом за деца лишени от родителски грижи „Христо Смирненски” се намира в с. Балван, общ. Велико Търново и в него се предоставят социални услуги на деца от 3 до 18 години или до завършване на средно образование, но не повече от 20 - годишна възраст. Капацитета на Дома е 35 деца, като към 01.01.2012 г. институционална грижа се предоставя на 30 деца и 4 деца ползват дневна грижа.

Две от настанените в специализираната институция деца са освидетелствани от ТЕЛК и имат определени вид и степен на увреждане. Три от децата, настанени в Дома посещават Помощно училище, а 7 са със специални образователни потребности и са на ресурсно обучение.

В Община Велико Търново функционират 2 специализирани институции за възрастни хора с увреждания - Дом за възрастни хора с умствена изостаналост /ДВУИ/, в които се предоставя комплекс от социални услуги на лица с умерена, тежка или дълбока умствена изостаналост, установена с експертно решение на специализирана лекарска комисия.

- Дом за възрастни хора с умствена изостаналост – с. Церова кория, община Велико Търново е специализирана институция, предоставяща социални услуги на мъже и жени над 18 - годишна възраст с различна степен на интелектуални затруднения,

които не могат сами да се грижат за себе си. ДВУИ е разположен в центъра на с. Церова кория, което е в близост до общинските центрове – гр. Велико Търново, гр. Горна Оряховица и гр. Елена. Капацитетът на институцията е 50 потребители.

- Дом за възрастни с умствена изостаналост “Св. Йоан Търновски”, с. Пчелище, общ. Велико Търново е специализирана институция с капацитет 77 лица, която предоставя социални услуги на мъже и жени над 18 годишна възраст с различна степен на интелектуални затруднения, които не могат сами да се грижат за себе си. ДВУИ е разположен в рамките на населеното място – с. Пчелище, което се намира в непосредствена близост до общинския център - гр. Велико Търново.

1.2. Социални услуги, предоставяни в общността

Деинституционализацията на лицата, настанени в специализирани институции, се реализира чрез предоставяне на социални услуги в общността, т.е. услуги, предоставяни в семейна среда или в близка до семейната среда, които помагат за постигане и реализация на пълния индивидуален капацитет на всеки човек и са съобразени с индивидуалните му потребности, желания и условия на живот.

В Българското законодателство социалните услуги, предоставяни в общността, са регламентирани като дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот. Услугите са насочени към осигуряване на възможности на подпомаганите лица за организиране на свободното време, осъществяване на социални и лични контакти, посредством подкрепата на професионалисти от различни области - медицина, социални дейности, педагогика.

Социални услуги в общността се предоставят както на деца, така и на възрастни лица и формите на предоставянето им се определят, в зависимост от обществените потребности.

Изграждането на добре функционираща мрежа от социални услуги, предоставяни в общността е един от приоритетите в социална политика на Община Велико Търново и тенденцията е към увеличаване на техния брой и капацитет. С развиването на съществуващите и разкриването на нови услуги, в среда близка до семейната, се цели осигуряване на социална защита и интеграция на най-уязвимите групи от населението. Такава уязвима група е групата на хората с увреждания - деца с определени вид и степен на увреждане и възрастни лица с трайно намалена работоспособност.

Наличието на достъпни и най – вече качествени социални услуги в общността е важна предпоставка за преодоляване на социалната изолация на хората с увреждания, както и за реформиране на институционалния подход при съществуващите социални услуги за тях.

В зависимост от нуждите и потребностите на подпомаганите лица от тези групи, на територията на Община Велико Търново се предоставят следните услуги в общността, за лица, в т.ч. на деца с различни увреждания:

Дневен център за деца от 0-7 години с физически и с психични увреждания, разкрит към ДМСГД гр. Дебелец, общ. Велико Търново. Социалната услуга е с капацитет 20 деца и предоставя услуги, свързани с диагностика на соматичното, психично, неврологично, интелектуално и речево развитие на децата и изготвяне на

индивидуални програми за медицинска и парамедицинска рехабилитация и рехабилитационни процедури. През 2011 година Дневния център разшири дейността си, чрез предоставяне на специализирана терапевтична работа за деца от аутистичния спектър. Към 31.12.2011 г. броя на ползвателите на услугата е 32, а общо преминалите деца за календарната година са 49. Средно дневната посещаемост на Центъра е 10 деца. Потребители на социалната услуга са деца с вид и степен на увреждане, определени с ЕР на ТЕЛК или насочени с медицинско удостоверение или медицинско направление от личния лекар.

Дневен център за деца с увреждания /ДЦДУ/ – социалната услуга се помещава в сградата на СОУ “Г. С. Раковски” в град Велико Търново и е с капацитет 36 деца. ДЦДУ е насочен към деца от 7 до 18 години и предлага цялостно обслужване на потребителите през деня или седмично, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневни, здравни, образователни и рехабилитационни потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти. През 2011 година потребители на социалната услуга са били общо 37 деца, като към 31.12.2011 г. услугата се предоставя на 29 деца. Освидетелствани с ЕР на ТЕЛК са 24 от децата, посещаващи Дневния център, 4 са с медицински направления и 1 е с медицинско удостоверение. Услугите в ДЦДУ се предоставят целодневно /7 деца/, полудневно /14 деца/ и почасово /8 деца/.

Дневен център за възрастни с физически увреждания /ДЦВФУ/ – разкрит като държавно делегирана дейност от 01.05.2010 г. на територията на с. Вонеща вода, общ. Велико Търново, с капацитет 25 лица. Социалната услуга предоставя медицински, социални и образователни услуги в общността на възрастни хора с физически увреждания. В Центъра се провежда индивидуална и групова социална работа за подкрепа и превенция от социално изключване и изолация.

През 2011 г. в ДЦВФУ като иновативна социална услуга е въведена СП „Ателие за пачуърк”, чрез която желаещите правоспособни хора с трайни физически увреждания изработват различни текстилни, керамични и др. изделия. В рамките на тези трудотерапевтични дейности имат възможност да заработват допълнителни финансови средства.

Дневен център за пълнолетни лица – разкрит през 2011 г. на територията на град Велико Търново по проект по ОП „РЧР” на Сдружение „ЦСЗГ”, а от 01.03.2012 г. се изпълнява като делегирана държавна дейност с капацитет 30 потребители – хора в пенсионна възраст, в т.ч. лица с увреждания. Дневния център предоставя целодневни и почасови услуги, насочени към социално и психологическо консултиране, рехабилитация и трудотерапия, медицински услуги, административни услуги и занимания по интереси на потребителите. Социалната услуга осигурява качествена грижа за възрастните хора за постигане на социална адаптивност и социално включване.

“Център за социална рехабилитация и интеграция” за деца и младежи с увреждания и техните семейства е с капацитет 40 лица и функционира на територията на град Велико Търново. В Центъра се предоставя консултиране на деца и младежи с ментални и физически увреждания и техните родители, свързано с индивидуална корекционно-компенсаторна работа за преодоляване на дефицити в психомоторното

развитие, подобряване и улесняване на социалната интеграция, логопедично консултиране, усвояване на умения за разширяване на социалната мрежа и др. С цел подкрепа за отглеждане на деца с увреждания в семейна среда, в ЦСРИ се извършват обучителни програми за повишаване на родителския капацитет и се провежда информиране за спецификата на конкретното увреждане и консултиране, с оглед преодоляване на трудностите при отглеждане на децата и подобряване на грижите за тях.

“Център за социална рехабилитация и интеграция” за възрастни и лица с увреждания над 18 години. Социалната услуга е разкрита на територията на гр. Велико Търново и представлява комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално - правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване на пълнолетни мъже и жени – възрастни лица и хора с увреждания от общността. Капацитетът на услугата е 40 лица. Съобразно здравословните проблеми и индивидуалните им особености, ползвателите на социалната услуга са обособени в 2 групи – лица, с различна степен на умствена изостаналост и лица, с физически проблеми. Работата с лицата от първата група е насочена към здравно образование, затвърждаване на хигиенни и битови навици, обучение в кулинарни умения, занимания за формиране на социален етикет, обучителни занимания по общообразователни направления, трудово консултиране и други. С лицата с физически увреждания се работи предимно за компенсиране на дефицитите по отношение на образователните потребности, повишаване на личностния им потенциал, извършване на рехабилитация в домашни условия, създаване на нови социални контакти, организиране на свободното време и усвояване на нови умения

Домашен социален патронаж - комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна, поддържане на лична хигиена и хигиена на жилищните помещения, съдействие за снабдяване с необходими помощни средства при ползватели с увреждане, битови услуги и др.

Базата на Домашен социален патронаж на община Велико Търново е разположена в гр. Дебелец и разполага с два филиала – в с. Ново село и в село Балван. Капацитетът на услугата е 430 потребители - хора в пенсионна възраст и лица с увреждания, живеещи на територията на общината.

Клуб на пенсионера и инвалида /КПИ/ - социална услуга в общността, която съдейства за поддържане на социалните контакти и интеграция на пенсионерите и инвалидите в общината.

В 37-те кметства и кметски наместничества на територията на община Велико Търново функционират 33 КПИ, в които членуват над 2000 лица в пенсионна възраст, в т.ч. хора с увреждания.

Личен асистент – социалната услуга се предоставя в дома на конкретния потребител - дете или възрастен с трайно увреждане и се изразява в предоставяне на постоянни грижи за задоволяване на ежедневните потребности.

В зависимост от източника на финансиране, на територията на община Велико Търново услугата „личен асистент” се предоставя от Община Велико Търново и от Дирекция „Социално подпомагане”.

По проект по ОП „РЧР”, изпълняван от Община Велико Търново през 2011 г. са предоставени грижи в семейна среда и е подоброено качеството на живот на 64 лица, в т.ч. деца с трайни увреждания на територията на общината и е осигурена трудова заетост на 2 лица с трайни увреждания за предоставяне на социалната услуга.

Към 31.12.2011 г., Дирекция „Социално подпомагане” град Велико Търново е доставчик на услугата по НП „АХУ” на 5 лица с определена трайно намалена работоспособност над 91 % и определена чужда помощ и 11 деца с вид и степен на увреждане над 50 % с определена чужда помощ.

„Социален асистент” и „Домашен помощник” - потребители на социалните услуги са лица, в т.ч. деца с различни увреждания, определени с ЕР на ТЕЛК или с влошено здравословно състояние, удостоверено с медицински документ, както и самотни лица в пенсионна възраст. Услугите се предоставят в семейната среда на потребителя и са насочени към задоволяване на индивидуалните му потребности – здравни, битови, образователни, социални, административни и др.

През последните години услугите „социален асистент” и „домашен помощник” се предоставят на територията на Община Велико Търново от различни доставчици – общинска администрация и неправителствени организации, финансирани със средства по ОП “РЧР” и от републиканския бюджет.

Чрез осигурената грижа в семейна среда за лицата, в т.ч. децата с увреждания и тежкоболните възрастни хора в общината се осъществи превенция на тяхната институционализация, подобри се качеството им на живот и се предостави реална възможност на техните близки да се върнат на пазара на труда.

Социални услуги в общността – резидентен тип

За осъществяване на действителна деинституционализация на хората с увреждания, на територията на общината са разкрити множество социални услуги - резидентен тип, в които на лицата се предоставя възможност да живеят в близка до семейната среда, като водят относително независим начин на живот, подпомагани от специалисти.

Социалните услуги - резидентен тип, които функционират в помощ на хората с увреждания на територията на Община Велико Търново са:

”Защитено жилище” за възрастни лица с умствена изостаналост – с. Пчелище, общ. В. Търново представлява обособена част от специализираната институция Дом за възрастни хора с умствена изостаналост. Капацитетът на услугата е 12 лица, а потребители са пълнолетни мъже и жени на възраст от 18 до 40 год. с лека и умерена степен на умствена изостаналост, изведени от ДВУИ с. Пчелище. Услугата е адаптирана към потребностите на целевата група, като е създадена добра материална база и условия за живот на потребителите. С ползвателите на социалната услуга се работи в посока повишаване на образователната и професионално-квалификационна степен, като в индивидуална форма на обучение за придобиване на начална степен на

образование са включени 7 лица с увреждания. На потребителите на социалната услуга са осигурени равни възможности за спорт, туризъм и участие в обществения живот.

„Защитено жилище” за лица с умствена изостаналост I и II – двете социални услуги са разположени на територията на гр. Дебелец, общ. Велико Търново и всяка е с капацитет 8 лица над 18 години с лека и умерена степен умствена изостаналост. Целта на социалната услуга е осигуряване на равни възможности на хората с увреждания да водят относително независим начин на живот, чрез създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция за успешната им реализация за живот в общността. Дейността на специалистите, работещи с потребителите на услугата е насочена към повишаване на образователната и професионално-квалификационна степен на лицата, разширяване на възможностите им за трудова заетост, провеждане на трудотерапевтична дейност, осигуряване на участие в различни обществени мероприятия и др.

„Защитено жилище” за възрастни лица с интелектуална изостаналост I и II – социалните услуги са разкрити на територията на с. Церова кория и всяка от тях е с капацитет 7 лица - мъже и жени с интелектуални увреждания над 18 - годишна възраст. Осъществяваните в Защитените жилища дейности са насочени към битова, занимателна, развлекателна и индустриална трудотерапия на потребителите, чрез които се предоставя възможност да се включат в различни направления, в зависимост от индивидуалните им желания и потребности. Заниманията са съобразени с физическото и психическо състояние на лицата, както и с техните интелектуалните възможности.

„Защитено жилище за лица с тежки психични разстройства” е разкрито към Държавна психиатрична болница с. Церова кория и е с капацитет 10 лица. Потребители на социалната услуга са пълнолетни жени и мъже с тежки психични разстройства, които притежават минимално ниво на грамотност, самостоятелност при самообслужване, отговорно поведение относно собственото, общото имущество и действията си и имат мотивация за промяна на местоживееене и желание за придобиване на нови социални и трудови умения. Услугите, предоставяни в Защитеното жилище са насочени към осъществяване на дейности за задоволяване на ежедневните, здравни, образователни и рехабилитационни потребности на потребителите, както и на потребностите им от социални контакти със семейството, приятели, близки и организиране на свободното време.

Преходно жилище „Надежда” е форма на социална услуга, в която лицата водят независим начин на живот, подпомагани от професионалисти, с цел подготовка за извеждането им от специализирана институция. Преходното жилище се помещава в обособена част от сградата на Дом за възрастни хора с умствена изостаналост с. Церова кория, общ. Велико Търново и е с капацитет 8 лица. Потребители на услугата са пълнолетни мъже и жени, които са прекарвали по-голямата част от живота си в специализирани институции. На ползвателите на Преходното жилище се предоставят услуги, насочени към задоволяване на ежедневни нужди, съдействие за получаване на медицинска и стоматологична помощ, подпомагане на социалните контакти, организиране на свободното време, участие в обучителни и професионални курсове за усвояване на практически знания, умения и компетентности, които да доведат до реалната им социализация и интеграция в общността.

2. ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ

През последните години се наблюдава все по-активно участие на структурите на държавната администрация и неправителствените организации на територията на Община Велико Търново при кандидатстване и изпълнение на различни програми и проекти в сферата на социалните услуги.

Проектните предложения са насочени към осъществяване на дейности за подобряване условията на живот на лицата с увреждания, както чрез предоставяне на социални услуги за задоволяване на индивидуалните потребности, така и към дейности, свързани с изграждане и адаптиране на архитектурната среда към техните нужди.

Все по-голям брой институции и учреждения в общината предприемат ефективни мерки и кандидатстват с проекти за европейско финансиране за изграждане на достъпна среда до обектите – адаптиран подход и вход, асансьори, подходяща маркировка и съоръжения и др.

В последните две години със средства, осигурени по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” се подобри качеството на живот на хората с увреждания на територията на община Велико Търново, чрез реализирането на редица проекти, като:

Проект “Работилница на мечтите” – шанс за защитена заетост и социално включване в общността – проекта имаше за цел създаване и развитие на социално предприятие за защитена заетост като иновативна форма на социална услуга за активно социално включване в общността на лица с трайни увреждания от специализираните институции и алтернативните услуги в общността на територията на Община Велико Търново. По проекта са разкрити 4 Защитени работилници профилирани в зависимост от вида на изработваните в тях изделия, а именно - „Изработка на изделия от кожа”, „Изработка на керамични изделия”, „Изработка на сувенири”, работилница за „Плетиво и текстил”, чрез които се осигури трудова реализация лица с трайни увреждания и се повишиха техните социални компетенции, трудови и професионални умения. В зависимост от профила на работилницата, лицата с увреждане преминаха съответните специализирани обучителни курсове и базов обучителен модул по приложно изкуство с продължителност два месеца.

➤ *Проект „Ателие за пачуърк”* на Фондация “Милениум” по Оперативна Програма „Развитие на човешките ресурси”, изпълняван в партньорство с Община Велико Търново. Проектът се реализира на територията на Дневния център за възрастни хора с физически увреждания в с. Вонеща вода, общ Велико Търново и имаше за цел да популяризира ролята и значението на социалните предприятия и да разшири възможностите за предаване на знание и въвеждане на добри практики, както и да създаде предпоставки за развитие на социален капитал. С реализирането на проектните дейности се подобри качеството на живот на правоспособни хора с трайни физически

увреждания на територията на община Велико Търново, чрез осигуряване на защитена заетост под формата на трудова терапия.

➤ Проект *„Създаване и функциониране на услуга „Дневен център за пълнолетни лица“*, реализиран от Сдружение «Център за социални и здравни грижи» в партньорство с Община Велико Търново. Проектът имаше за цел да гарантира равноправното положение на възрастните хора и хората с увреждания, чрез оказване на подкрепа на тяхната самостоятелност и дейности за подпомагане на социалното им включване в живота на общността. Чрез предоставяните в Дневния център услуги се осигури качествена грижа за 46 лица в пенсионна възраст – самотноживеещи, с ниски доходи и с хронични заболявания. След приключване на проектните дейности е осигурена устойчивост на социалната услуга, която от 01.03.2012 г. е разкрита като делегирана държавна дейност.

➤ Проект *“Преходно жилище „Надежда” – шанс за социално включване”* - проектът е реализиран от Община Велико Търново и имаше за цел постигане на реална социализация и интеграция в общността на пълнолетни мъже и жени с умствена изостаналост, изведени от специализирани институции на територията на общината. Считано от 01.03.2012 г. социалната услуга функционира като делегирана от държавата дейност.

➤ *Защитено жилище* – ДПБ с. Церова кория;

➤ *Защитено жилище* – гр. Дебелец

➤ Проект *„Качествени грижи за деца с увреждания, чрез обучение на родители и специалисти”* се реализира от Сдружение „Виктория 04”, съвместно с Община Велико Търново. Чрез проведените по Проекта обучения на родители на деца, посещаващи ДЦДУ – гр. Велико Търново се оказва системна подкрепа на семействата при справяне с предизвикателствата при отглеждането на дете с увреждане.

➤ Чрез кандидатстването и реализирането на проекти от Общинска администрация и различни НПО, финансирани със средства по ОП “РЧР”, ежегодно на територията на общината се предоставят социалните услуги *“личен асистент”*, *„социален асистент”* и *„домашен помощник”*. Предоставяните грижи в семейна среда спомогнаха за повишаване качеството на живот на хората в неравностойно положение в общината – лица, в т.ч. деца с трайни увреждания и самотноживеещи хора, осъществи се превенция на институционализацията им и се даде възможност на членовете на техните семейства да се реализират отново на пазара на труда.

С Решения № 1323/26.05.2011 г. и № 1324/26.05.2011 г. Великотърновски общински съвет даде съгласие за разкриване на социалните услуги в общността *“личен асистент”* и *“социален асистент”* като форма за дългосрочно предоставяне на социални услуги в общността за лица, в т.ч. деца с трайни увреждания и тежкоболни самотни стари хора на територията на община Велико Търново. Услугите са предложени за разкриване като държавно делегирана дейност по начин на финансиране в проектобюджет 2012 г., но не са разкрити, поради което ще бъдат предложени за разкриване в проектобюджет 2013 година.

За доразвиване на мрежата от социални услуги, предоставяни в общността за хора с увреждания на територията на община Велико Търново е планирано кандидатстването и реализирането на следните проекти:

➤ По проект на Община Велико Търново по ОП “Регионално развитие”, схема BG161PO001/ 1.1-12/2011 “Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск” до 2013 г. на територията на град Велико Търново ще бъдат изградени 3 /три/ Центъра за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания, с общ капацитет 42 деца.

След приключване на строително-ремонтните дейности по проекта е планирано кандидатстване по ОП ”Развитие на човешките ресурси” за осигуряване на средства за издръжка на разкритите социални услуги за период от 2 години /2013-2015 г./.

Чрез изграждането на социалните услуги от резидентен тип се цели прилагане на конкретни ефективни мерки за реална деинституционализация на деца и младежи с увреждания, настанени в специализирани институции.

➤ През 2012 г. Община Велико Търново планира да кандидатства с Проект по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, схема “Помощ в дома” за разкриване на “Звено за социални услуги” към Домашен социален патронаж, за предоставяне на социалните услуги в общността “Личен асистент”, “Социален асистент” и “Домашен помощник”. С изпълнението на Проекта се цели разширяване обхвата на предоставяните от Домашен социален патронаж социални услуги, чрез предоставяне на услуги в домашна среда за комплексно задоволяване на потребностите на хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и в риск от социална изолация. Предвидените проектни дейности са насочени към постигане на по-висока ефективност на предоставяните социални услуги, чрез прилагане на гъвкави механизми за тяхното управление и планиране за всеки конкретен потребител в условията на единна организация.

➤ През 2012 г. Община Велико Търново планира да кандидатства с проект по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, схема „Живот в общността” за разкриване на интегрирани социални услуги за лица с умствена изостаналост и психични разстройства, чакащи за настаняване в специализирани институции за лица с увреждания. Предвидените проектни дейности ще позволят изграждане и развитие на социална услуга в общността от резидентен тип „Център за настаняване от семеен тип” за 12 лица с психични разстройства.

За постигане на един от най-важните фактори за интеграция на хората с увреждания - възможност за трудова реализация, безработните лица с трайно намалена работоспособност на територията на общината имат възможност да се включат в действащите национални програми за осигуряване на заетост – Програма за заетост на учители в обучение на деца с увреждания, Национална програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания, Програма “Активни услуги на пазара на труда” и др.

III. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

1. ОСНОВНА ЦЕЛ

Подпомагане реалния процес на интеграция на лицата, в т.ч. децата с увреждания на територията на Община Велико Търново, чрез създаване на условия за пълноценното им физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие и ефективно упражняване на правото им на независим живот и социално включване.

2. ПОДЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА

2.1. Създаване на условия за адаптиране на битовата, околната, институционалната и комуникационната среда към нуждите на хората с увреждания и повишаване на тяхната мобилност

Мерки за постигане на целта

- Осигуряване на специализиран транспорт за нуждите на лицата, в т.ч. децата с увреждания при придвижването им до и от специализираните институции, услуги в общността и учебни заведения;
- Предприемане на ефективни мерки за премахване на архитектурните бариери и осигуряване на физически достъп до обществени сгради, открити пространства, спортни и културни обекти за лица с увреждания;
- Осигуряване на специални условия за движение, спиране и паркиране на моторни превозни средства, управлявани или ползвани от хора с увреждания;
- Адаптиране на превозните средства от градския транспорт за ползване от лица с увреждания;
- Създаване на достъпни изборителни секции по време на избори;

Очаквани резултати

- Улеснено участие на хората с увреждания в обществения живот;
- Създадени по-добри възможности за социални контакти и повишаване на качеството на живот на хората с увреждания;
- Достъпни изборителни секции и създадени условия за упражняване правото на вот;
- Създадени специални условия за движение, спиране и паркиране на моторни превозни средства, управлявани или ползвани от хора с увреждания;
- Осигурени специални транспортни услуги за децата и възрастни с увреждания, които не могат да ползват стандартните транспортни услуги.

Индикатори за изпълнение

- Брой осигурени специализирани транспортни средства за нуждите на лицата, в т.ч. децата с увреждания на територията на общината;
- Брой адаптирани към нуждите на хората с увреждания обществени сгради, открити пространства, спортни и културни обекти и др.;

- Брой издадени карти за бесплатно паркиране, винетни стикери и преференциални карти за пътуване в градския транспорт на хора с увреждания;
- Брой определени места за спиране и паркиране на моторни превозни средства, управлявани или ползвани от хора с увреждания.
- Брой адаптирани превозни средства от градския транспорт за ползване от лица с увреждания;
- Брой създадени достъпни избирателни секции за хора с увреждания;

2.2. Промяна на модела на грижа за хората с увреждания и осигуряване на преход от институционални грижи към услуги в общността, чрез приоритетно развитие на алтернативни услуги

Мерки за постигане на целта

- Намалване броя на специализираните институции за лица с увреждания и трансформирането им в различни форми на социални услуги в общността;
- Намалване капацитета на съществуващите специализирани институции за лица с увреждания и проучване на възможностите за реинтеграция на потребителите в семейна среда;
- Изграждане на социални услуги в общността от резидентен тип за лица, в т.ч. деца с увреждания на територията на общината, които нямат подходящи условия за живот в домашна среда при близките си или нямат близки, които да се грижат за тях;
- Предоставяне на различни форми на дневни и почасови грижи за хората с увреждания и осигуряване на възможност за пребиваване за определено време в услуга в общността, с цел да се облекчи семейството в ежедневието и през почивните дни;
- Осъществяване на превенция на институционализацията на децата с увреждания, чрез оказване на подкрепа на техните родители за преодоляване на трудностите при отглеждането им и подобряване на грижите за тях в семейна среда;
- Осигуряване на устойчивост на предоставяните услуги в семейна среда - личен асистент, социален асистент и домашен помощник;
- Разработване на механизми и стимули за разработване на социални услуги в общността за хора с увреждания, съвместно с различни НПО;
- Осигуряване на ефективен мониторинг и контрол върху качеството на грижите и услугите, предлагани за хората с увреждания в специализираните институции;
- Преструктуриране на специализираните институции с цел трансформирането им в различни форми на социални услуги в общността;

Очаквани резултати

- Разкрити алтернативни форми на социални услуги в общността за лица с увреждания, изведени от специализираните институции;
- Намален брой потребители на специализирани институции за хора с увреждания и проучени възможности за реинтеграцията им в семейна среда;
- Разкрити алтернативни форми на дневни и почасови грижи за хората с увреждания;
- Разкрити Центрове за настаняване от семеен тип за деца с увреждания;
- Разкрит "Общностен център" за предоставяне на интегрирани услуги за деца и семейства;

- Повишен родителски капацитет за отглеждане на децата с увреждания в семейството и осъществена превенция на институционализацията им;
- Функциониращи нови услуги в подкрепа на родители на деца с увреждания, с цел отглеждане на детето в семейството;
- Разкриване на социалните услуги в общността личен асистент, социален асистент и домашен помощник като делегирани от държавата дейности;

Индикатори за изпълнение

- Брой преструктурирани специализираните институции за лица с увреждания;
- Брой деинституционализирани потребители на специализирани институции за лица с увреждания в общината;
- Брой разкрити услуги в общността от резидентен тип за лица и деца с увреждания;
- Брой разкрити форми на дневни и почасови грижи за лицата с увреждания;
- Брой разкрити услуги в подкрепа на родителите на деца с увреждания;
- Брой лица с увреждания, за които е осигурена грижа в семейна среда;

2.3. Гарантиран достъп до качествено образование за хората с увреждания

Мерки за постигане на целта

- Изграждане на достъпна архитектурна среда в детските градини и училищата;
- Обучение на ресурсни учители, **работещи с деца и ученици със специални образователни потребности** и обезпечаване на тяхното наемане;
- Създаване на условия за достъп до образование на деца с увреждания, настанени в специализирани институции;
- Създаване на условия за интегрирано обучение на деца със **специални образователни потребности** в образователната система;
- Обхващане на всяко дете с увреждане в предучилищна и училищна възраст в образователната система и изграждане на съответната подкрепяща среда;
- **Създаване на толерантна среда и преодоляване на дискриминативните нагласи спрямо децата с увреждания, посещаващи общообразователни училища;**
- Прилагане на индивидуален подход към обучението и възпитанието на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища и детските градини;
- Изграждане на положителни нагласи към включващо обучение в различните общности – учители, ученици, деца и родители;

Очаквани резултати

- Адаптирана към нуждите на децата с увреждания архитектурна среда в детските градини и училищата;
- Изградени положителни нагласи към включващо обучение в различните общности – учители, ученици, деца и родители;
- Осигурено обучение и трудова заетост на специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности;
- Създадени условия, гарантиращи интеграцията на децата със специални образователни потребности в детските градини и общообразователните училища;

- Създадени условия за достъп до образование на деца с увреждания, настанени в специализирани институции;
- Нарастване броя на интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности, ресурсните учители и другите специалисти, които подпомагат интегрираното обучение.

Индикатори за изпълнение

- Брой адаптирани към нуждите на децата с увреждания детски и учебни заведения;
- Брой деца и ученици със специални образователни потребности интегрирани в образователната система;
- Брой обучени и назначени ресурсни учители за работа с деца и ученици със специални образователни потребности;
- Брой деца с увреждания, настанени в специализирани институции, за които е осигурен достъп до образование;

2.4. Разширяване възможностите за трудова заетост при хората с увреждания и включването им в различни програми за осигуряване на подходящи работни места

Мерки за постигане на целта

- Повишаване ефективността на програмите за заетост, както и на насърчителните мерки за осигуряване на постоянна заетост за хората с увреждания на пазара на труда;
- Стимулиране на професионалното обучение и квалификация на хората с увреждания;
- Създаване на условия за развитие на самостоятелна стопанска дейност на хората с увреждания;
- Изграждане на устойчив модел за развитие на социални предприятия.

Очаквани резултати

- Ефективни програми за заетост, както и насърчителните мерки за осигуряване на постоянна заетост за хората с увреждания на пазара на труда;
- Създадени условия за професионалното обучение и квалификация на хората с увреждания;
- Създадени условия за развитие на самостоятелна стопанска дейност на хората с увреждания;
- Изграден устойчив модел за развитие на социални предприятия.

Индикатори за изпълнение

- Брой програми за заетост и насърчителни мерки за осигуряване на постоянна заетост за хората с увреждания на пазара на труда;
- Брой трудово заети хора с увреждания;
- Брой лица с увреждания, включени в курсове за професионално обучение и квалификация;
- Брой лица с увреждания развили самостоятелна стопанска дейност;
- Брой изградени социални предприятия.

2.5. Осигуряване на равни възможности за спорт, отдих, туризъм и участие в културния живот

Мерки за постигане на целта

- Създаване на условия за развитие на талантливите деца с увреждания, чрез насърчаване на техните творческите изяви;
- Осигуряване на подкрепа за участие на хората с увреждания в параолимпийски игри;
- Осигуряване на възможности за пълноценен отдих и почивка на хората с увреждания, настанени в специализираните институции;
- Осигуряване на съдействие при организиране на екскурзии, инициирани от общинските организации на и за хората с увреждания;
- Подпомагане на проекти за изкуство, култура и спорт на хора с увреждания и техни организации;
- Осигуряване на възможност за участие на хората с увреждания в културни прояви и развлечения;

Очаквани резултати

- Създадени условия за социално включване на хората с увреждания в културния живот на обществото;
- Популяризиране и изява на творческите способности на децата и възрастните с увреждания;
- Реализирани проекти за изкуство, култура и спорт на хора с увреждания и техни организации;
- Повишена толерантност на обществеността по отношение възможностите на хората с увреждания.
- Създадени условия за развитие и интегрирано обучение в областта на науката, изкуството, спорта на децата с увреждания;

Индикатори за изпълнение

- Брой деца с увреждания, интегрирани в обучение в областта на науката, изкуството, спорта на децата с увреждания;
- Брой проведени кампании за популяризиране и изява на творческите способности на децата и възрастните с увреждания;
- Брой реализирани проекти за изкуство, култура и спорт на хора с увреждания и техни организации;

2.6. Повишаване степеня на информираност, чувствителност и отзивчивост на обществото за проблемите и възможностите на хората с увреждания в общината и промяна в обществените нагласи спрямо тях

Мерки за постигане на целта

- Осигуряване на достъп до информацията, отнасяща се до правата на хората с увреждания, предлагани услуги и програми в достъпна за тях форма;
- Повишаване на положителното отношение на обществеността за осигуряване на равни права и възможности на хората с увреждания.
- Провеждане на информационни кампании за осигуряване на широка обществена подкрепа на дейностите, които ще се предприемат за реализиране на Стратегията;
- Ангажиране на медиите в процеса на повишаване на информираността на обществото по проблемите и възможностите на хората с увреждания;

Очаквани резултати

- Повишена обществена информираност и изграждане на положително отношение, относно правата и възможностите на хората с увреждания в общината;
- Повишена толерантност и чувствителност на обществото по отношение проблемите на хората с увреждания;
- Осигурена широка обществена подкрепа на дейностите, които ще се предприемат за реализиране на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2012-2015 г.

Индикатори за изпълнение

- Брой излъчени предавания, рубрики и репортажи за повишаване осведомеността на обществото за равни възможности на хората с увреждания;
- Брой проведени пресконференции, работни срещи, дискусии, брой публикувани статии и др. за осигуряване на широка обществена подкрепа на дейностите, които ще се предприемат за реализиране на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2012 - 2015 г.

2.7. Осигуряване на комплексна медицинска и социална рехабилитация, помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия.

Мерки за постигане на целта

- Осигуряване на условия превенция на социално значимите заболявания;
- Създаване на механизъм за прецизирано оценяване на нуждите от ПСПС и медицинските изделия и прилагане на индивидуализиран подход;
- Създаване на повишени изисквания към доставчиците на ПСПС и медицинските изделия и договаряне на адекватни цени на заплащане.

Очаквани резултати

- Проведени кампании за популяризиране здравословния начин на живот с цел превенция на социално значими заболявания;
- Създаден механизъм за прецизирано оценяване на нуждите от ПСПС и медицинските изделия и прилагане на индивидуализиран подход;
- Повишени изисквания към доставчиците на ПСПС и медицинските изделия и договаряне на адекватни цени на заплащане.

Индикатори за изпълнение

- Брой проведени кампании за популяризиране здравословния начин на живот;
- Брой участници в кампаниите;
- Брой лица, на които са осигурени ПСПС;

IV. РЕСУРСИ ЗА ОБЕЗПЕЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ

1. Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

Изграждането на капацитет за реализиране на Общинската стратегия за равни възможности за хората с увреждания в община Велико Търново има за цел да повиши административния и организационен капацитет на всички институции - участници в реализацията на стратегията, така че да осигури благоприятна среда, в която хората, ангажирани с нейното изпълнение – от административните позиции (отговорни за планиране на реформирането или разкриването на нови услуги, финансовото им обезпечаване) до специалистите, които директно предоставят социални услуги за лицата, в т.ч. децата с увреждания да реализират пълният си потенциал.

Тази част от настоящата стратегия представя дейностите и мерките насочени към развитие на капацитета на човешките ресурси, ангажирани както с управлението, така и с предоставянето на съществуващите услуги и целят да осигурят разнообразни възможности за повишаване на професионалната квалификация, обогатяване на опита, въвеждане на иновативни практики в социалната работа, използване на ефективни механизми за осигуряване на участието на хората с увреждания в процеса на повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги.

В отговор на идентифицираните потребности от развитие на съществуващия капацитет и на база прогнозиране на необходимите човешки ресурси за новите услуги, са изведени следните цели:

1.1. Развитие на човешките ресурси

1.1.1 Повишаване на квалификацията и уменията на специалистите и помощния персонал, директно ангажиран в предоставянето на социални услуги

- Осигуряване на обучения за специалистите - социални работници, психолози, специални педагози, рехабилитатори и др., както и за помощния персонал, ангажиран в директното предоставяне на социалните услуги;
- Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и консултиране по въвеждане на практика за работа с доброволци при предоставянето на социални услуги;
- Осигуряване на възможности за участие в работни срещи, конференции, стажантски програми и др. на регионално и национално равнище, осигуряващи обмен на опит и професионално развитие на специалистите, които директно предоставят социални услуги.

1.1.2. Адекватно ресурсно обезпечаване на развитието на отделите, ангажирани с администрирането, управлението и развитието на социалните услуги на територията на община Велико Търново.

- Осигуряване на адекватен брой служители, ангажирани с разкриването и управлението на социалните услуги на територията на общината;

➤ Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на експертите в общината, ангажирани с управлението на социалните услуги и на доставчиците.

1.1.3. Изграждане на капацитет на общинско ниво за кандидатстване по оперативни програми и управление на средства от структурните фондове на ЕС и на други донорски програми.

➤ Осъществяване на базисни и надграждащи обучения за представители на екипите, управляващи социалните услуги в общината и представителите на доставчиците, които да осигурят придобиване и надграждане на умения за:

- Познаване, анализиране и ефективно използване на възможностите на съществуващите финансови инструменти от национално финансиране и Структурните фондове на ЕС;

- Подготовка на проектни предложения;

- Управление на проекти и осъществяване на дейности за осигуряване на устойчивост на резултатите от реализирани проекти.

1.2. Развиване на публично - частни партньорства в областта на социалните услуги.

➤ Изграждане и поддържане на ефективни партньорства на общинско ниво и работа в мрежа за разрешаване на конкретни проблеми на хората с увреждания.

➤ Осигуряване на подкрепа от гражданския сектор за реализиране на настоящата стратегия;

➤ Участие на НПО при управлението и предоставянето на социални услуги за хора с увреждания;

➤ Документиране и популяризиране на добрите практики в общината за осъществяване на партньорски взаимодействия при предоставянето и/ или управлението на социални услуги и добрите практики за работа в мрежа при осъществяването на кампании за превенция на рисковото поведение или кампании за популяризиране на услугите.

2. Източници на финансиране

Основен източник за финансиране на дейностите в изпълнение на Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания /2012 – 2015 г./ е държавният и общинския бюджет. Като най-голям допълнителен източник за финансиране на планираните мерки и дейности са Структурните фондове на ЕС, чрез съответните Оперативни програми - Развитие на човешките ресурси, Регионално развитие, Конкурентноспособност, Транспорт и др.

При определяне на източниците на финансиране се дава приоритет на делегираните от държавата средства за общината, която предоставя социалните услуги, съобразно местните потребности.

Финансовите средства за осигуряване изпълнението на Годишните планове към Стратегията за осигуряване на равни възможности за хората с увреждания /2012 – 2015 г./ ще се залагат ежегодно в обособени раздели от съответните бюджети на Общината.

3. Материално-технически ресурси

Въпреки някои нормативни ограничения, особено по въпроса за промяна предназначението на собствеността, Община Велико Търново е в състояние да обезпечи в голяма степен осъществяването на инициативи в социалната сфера, където принципно са необходими сериозни инвестиции в подходящ сграден фонд.

Не малък дял от необходимите материално-технически ресурси могат да бъдат придобити като принадлежна стойност от успешната реализация на планираните проекти за външно финансиране. Добро надграждане в същата посока е постигане капитализирането на направените инвестиции и пазарно възстановяване на амортизираните дълготрайни материални активи.

V. МЕХАНИЗЪМ ЗА ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД И АКТУАЛИЗИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Системата за мониторинг и оценка е ключов инструмент за развитие на политики и програми в социалната сфера и резултатите от нея са основа за актуализиране на стратегията по отношение на приоритетните направления и оперативните задачи и цели в хода на изпълнение.

Конкретните цели и задачи на системата за мониторинг и оценка са:

1. Осигуряване на постоянен поток от актуална информация за развитието на социалната среда в община Велико Търново, чрез:

- Наблюдение на промените в базовите индикатори за ситуацията;
- Обратна връзка от целевите групи и преките потребители за вида и качеството на предоставяните услуги;
- Обратна връзка от преките изпълнители на дейностите за трудностите в изпълнението на услугите, възможностите за усъвършенстване и нуждите от обучение и развитие на човешките ресурси.

2. Обезпечаване на текущия мониторинг на изпълнението на дейностите на Стратегията, чрез:

- Събиране на информация за обема и преките резултати от осъществяваните дейности и услуги;
- Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущото изпълнение на планираните дейности, както и на степента на изпълнение на времевия график на дейности и резултати;
- Анализ на резултатите от мониторинга в сравнение със заложените индикатори;
- Предоставяне на консултации и съвети на място на преките изпълнители на стратегията – община, външните доставчици на услугите, свързани сектори и др. за подобряване на дейностите и качеството на услугите.

3. Изработване на комплексни оценки на ефекта и цялостното въздействие от изпълнението на Стратегията от гледна точка на целевите рискови групи. Оценката обхваща следните критерии:

- Ефикасност на изпълнените дейности и постигнатите преки резултати по отношение на обема на дейностите, спазването на времевия график, планираните / вложените ресурси;

- Ефективност – оценка на реалните ползи и ефекти за потребителите на услуги, както и на степента на обхващане на целевите групи, индивиди и общности в риск от изпълнените дейности. Качеството на предоставените социални услуги се оценява през призмата на ефекта и ползите за потребителите при задоволяването на техните потребности - индивидуални и общи за рисковата група;

- Въздействие на Стратегията върху общия социален контекст, степен на постигане на дългосрочните цели, комплексна оценка на предизвиканите качествени промени в състоянието на социалната среда и рисковите групи;

- Устойчивост на дейностите, резултатите и ползите за целевите групи и продължението им след времевата рамка на Стратегията за осигуряване на равни възможности за хората с увреждания /2012-2015 г./.

4. Осигуряване на системно актуализиране на Стратегията, подобряване на политиките за социално включване и постоянно усъвършенстване на социалните услуги за хора с увреждания и мерки, чрез:

- Предоставяне на конкретни препоръки за актуализиране на цялостната Стратегия по отношение на избраните приоритетни направления, дългосрочни и конкретни цели;

- Препоръки и текуща, актуална информация за оперативно препланиране на дейностите и следващите етапи от изпълнението на предвидените дейности – социални услуги и мерки;

- Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на предоставяните услуги на хора с увреждания в съответствие с реалните групови и индивидуални потребности;

- Консултации и методическа помощ за усъвършенстване и подобряване на качеството на социалните услуги за хора с увреждания по места;

- Идентифициране на добрите практики и научените уроци от осъществяването на Стратегията и мултиплициране на натрупания опит по места.

В съответствие с формулираните цели и задачи, изграждането и функционирането на цялостна Система за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общината и структурите, които изпълняват Стратегията. Препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от потребителите на услуги от целевите групи, осигурен от Системата за мониторинг и оценка са задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията.

Стратегия за равни възможности на хората с увреждания /2012-2015 г./ е документ, който отразява спецификите, проблемите и приоритетните направления за работа в сферата на социалните услуги за хора с увреждания в Община Велико Търново. За да бъде тя непрекъснато действащ документ е важно да отговаря на обществените

потребности, както и да отчита и отразява динамиката на настъпващите промени в социалната сфера.

При регистриране на съществени отклонения по индикаторите за сравнения е необходимо да бъдат предприети незабавни мерки за възстановяване на определения баланс между предварително избраните базисни стойности и техните променливи величини, т.е. измененията в качествените характеристики на средата предполагат задължително наличие на възможности за внасяне на корективи в съдържанието на Стратегията.

Актуализацията на Стратегия за равни възможности на хората с увреждания / 2012 - 2015 г./ не е задължителен и самоцелен акт. Тя се изразява в непрекъснато и последователно наблюдение и оценка и привеждане в съответствие с условията на променящата се среда. Актуализацията се осъществява чрез нормативно регламентирани действия, предприети за внасяне на необходими изменения по съдържанието. Основен принцип при вземане на решения за пристъпване към актуализация е необходимостта за постигане на по-добро качество на живот на хората с увреждания в общината.

VI. МЕХАНИЗЪМ ЗА УЧАСТИЕ НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО, ДОСТАВЧИЦИТЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ И ЛИЦАТА ОТ ЦЕЛЕВАТА ГРУПА В ДЕЙНОСТИТЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Различават се нива на участие на всички ангажирани с гарантиране правата на хората с увреждания на територията на Община Велико Търново.

I. Ниво – **информация:** Липсата на информация често поставя хората с увреждания в риск. За постигане на заложените мерки по изведените оперативни цели е важно да се предприемат действия за информиране на всички участници в процеса - наблюдатели и широката общественост.

Обсъждането на Стратегията на Общински съвет и публикуването ѝ на уебсайта на Община Велико Търново е предпоставка за повишаване информираността на всички граждани, доставчици и лица от целевата група, относно оперативните цели и ангажираните страни в изпълнението на Стратегията.

II. Ниво – **координация:** Често липсата на координирани действия на хората с увреждания и специалистите, работещи с тях води до разпокъсаност на дейността и до ниска ефективност при разрешаване на техните проблеми. За постигането на всяка мярка и на всяка оперативна цел е важно да се предприемат действия за координиране на всички участници в процеса, наблюдатели и широката общественост.

Като част от усилията за координиране действията на различните участници, ангажирани по изпълнение на заложените дейности, Община Велико Търново ще продължи да насърчава и организира регулярни експертни семинари и срещи, като експертите ще могат да участват в специализирани изследвания или проучвания, да поставят проблемите си и да търсят подкрепата и на другите институции ангажирани с проблемите на хората с увреждания.

Във връзка с координацията и информираността на обществеността по проблемите на хората с увреждания е много важно да бъдат привлечени самите те, чрез представители на съсловните им организации. Би било от голяма полза при

реализирането на настоящата Стратегия да се обединят усилията на ангажираните страни за насърчаване на хуманността, толерантността и изграждането на култура на социално включване сред децата и лицата с увреждания.

III. Ниво – **диалог**: Общият диалог е двупосочно общуване, което се основава на взаимни интереси и потенциално споделени цели за постоянен обмен на възгледи и е ключов момент за сътрудничество при разработването на конкретна политика. Диалогът в сътрудничество е високо ценен на всички етапи от процеса на вземане на решения, тъй като включва общи срещи за поставяне на въпроси, разглеждане на проблеми, очертаване на основни стратегии и води до резултати, приети с общо съгласие.

В тази връзка Община Велико Търново и в частност институциите, ангажирани с проблемите на хората с увреждания ще продължат да реализират изградените добри практики в организирането и провеждането на кампании, кръгли маси и конференции за даване гласност и дискутиране с широката общественост на актуални проблеми, насочени към създаване на условия за пълноценното им развитие и ефективно упражняване на правото им на независим живот и социално включване.

За поддържане на диалога с потребителите на социални услуги в Общината е необходимо да им се предостави възможност да споделят своето отношение към начина на предоставяне на услугите и да бъдат запознати на достъпен за тях език с изготвената от специалистите оценка на потребностите и плана за предоставяне на услугата. В допълнение към диалога с потребителите на социални услуги е подаването на обратна връзка при приключване работата по случая. Целта на обратната връзка е от една страна възможност за потребителите да изразяват своето мнение за ефекта в личен план от ползването на услугата и от друга страна индикатор за качеството на предоставяне на услугите.

VII. ОТГОВОРНИ ОРГАНИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО, КООРДИНАЦИЯТА И КОНТРОЛА НА СТРАТЕГИЯТА

Ролите и задачите на общинска администрация, институциите, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания /2012 – 2015 г./ се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на лицата от целевата група и планираните дейности за посрещането им.

1. Община Велико Търново

Общината отговаря за цялостното изпълнение на Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания /2012 – 2015 г./ и в нейните компетентности е да разработва, приема и прилага годишни планове за действие към нея.

Местната власт разработва и изпълнява интегрирана политика за подобряване на качеството на живот на хората в неравностойно положение в общината, като комбинира ресурсите и координира дейностите в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водена от техните интереси и нужди. В качеството си на доставчик на социални услуги Община Велико Търново развива интегрирана политика в подкрепа на лицата, в т.ч. децата с увреждания и осъществява годишен мониторинг, както и оценка на изпълнението на социалните услуги и на потребностите на лицата от целевата група.

1.1. Роля и отговорности на **Общинския съвет**:

- Обсъжда и приема Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на Кмета на общината;
- Приема годишните планове за изпълнение на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания и отчетите към тях по предложение на Кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и са планирани в Областната стратегия, в Общинската стратегия за развитие на социалните услуги и в Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания.
- Взема решения, свързани с развитие на социалните услуги на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

1.2. Ролята на Кмета на общината е ключова за цялостното изпълнение на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания на общинско ниво. Кметът на общината:

- организира разработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- организира разработването на общинските секторни политики и след гласуването в Общинския съвет организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на годишния план за изпълнение на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания;
- след съгласуване с Обществения съвет представя отчет за изпълнението и реализацията на годишния план към Стратегията за одобряване от Общински съвет;
- търси възможности за финансиране чрез различни източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в съответните стратегически документи.

1.3. Общественият съвет по социално подпомагане в Община Велико Търново е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между общинска администрация, централни държавни органи и доставчици на социални услуги, с цел реализиране на социалната политика в общината.

2. Дирекция „Социално подпомагане” – гр. Велико Търново:

ДСП – Велико Търново носи отговорност и изпълнява конкретни задачи при реализирането на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания в Община Велико Търново:

- Изготвя предложения до Кмета на общината за предоставяне на социални услуги на лицата от целевата група;
- Изготвя предложения до РДСП – Велико Търново за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;

- Д"СП" и О"ЗД" управляват случаите на хората и децата в риск и разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции за социални услуги и в социални услуги в общността;

- Осъществява сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с общинската стратегия и предвидените дейности в нея;

- Събира и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;

3. РИО – гр. Велико Търново

Регионалният инспекторат по образование – град Велико Търново отговаря за координирането и изпълнение на дейностите от стратегията, свързани с осигуряване на достъп до качествено образование и интегриране в системата на образование на децата с увреждания, отглеждани в семействата и от СИ, контролиране на дейностите, свързани с насочване на деца със специални образователни потребности, осигуряване на учители за ресурсно подпомагане на децата с увреждания и др.

Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложи в Стратегията, изпълняват и **Екипът за комплексно педагогическо оценяване** към РИО на МОМН, както и **Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности – РЦПНОВДУСОП** за област Велико Търново.

4. Регионална здравна инспекция – гр. Велико Търново

Държавната здравна политика на територията на община Велико Търново се осъществява и организира от Регионална здравна инспекция (РЗИ). Ролята ѝ е свързана с:

- Координация и изпълнение на хоризонтални здравни мерки за осигуряване на достъп до качествена здравна грижа за цялото население, включително за хората с увреждания;

- Създаване на база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от Д"СП" за насочване и консултиране на клиенти в риск;

- Взаимодействие с местната власт и с други институции за методическо ръководство, инициране и реализация на смесени медико-социални услуги, предвидени в Общинската стратегия за развитие на социалните услуги и в Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания в община Велико Търново;

Конкретните отговорности на РЗИ са насочени към: здравна профилактика на майчинството/ бременността с фокус нежелана и рисковата бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и др.

5. Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Велико Търново

Дирекция Бюро по труда в община Велико Търново участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (лица с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, със специално внимание към безработните от обособените ромски общности) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на дирекция "Бюро по труда" по изпълнението на Стратегията включва:

- Участие в разработването на програми за заетост и за обучение на рискови групи;
- Консултиране на младежи, напускащи институции и социални услуги в общността за хора с увреждания, с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми съвместно с общината за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания;
- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;
- Съвместни дейности с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, органите на местното самоуправление, на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания в Община Велико Търново.

6. Неправителствени организации

Важна роля в изпълнението на Стратегията играят неправителствените организации /НПО/, част от които участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, а други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в община Велико Търново. Тяхната роля се свежда до:

- Съвместно с общината, Д"СП" и граждани разработват интегрирани политики и мерки за социално включване на хората в неравностойно положение, в съответствие с мерките в Стратегията;
- Участват във формулирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общината и/или водещи организации за проектите;
- Предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината за хора в риск;

НПО участват в разработването и актуализирането на Стратегията, при изготвянето на годишните планове за действие към нея, както и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ, като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

Ефективното междусекторно сътрудничество, изразяващо се в съчетаване на наличните и потенциални ресурси, допълване и съгласуване на дейностите на ангажираните институции с фокус потребителите на услуги от уязвимите общности, допринася за постигане на устойчивост на изградената мрежа от социални услуги, чрез която се осигурява равен достъп до услуги за лицата, в т.ч. децата с увреждания в община Велико Търново.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Преобладаващия процент от хората с увреждания в България приоритетно имат нужда от здравни грижи и доходи. В този смисъл обвързването на грижата за хората с увреждания с интегрирани услуги за тяхната цялостна подкрепа би било най - ефективно и пълноценно като решение за пълноценно участие в социалния живот, на пазара на труда и за предотвратяване на последваща институционализация.

Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания /2012 – 2015 г./ е един от основните програмни документи за цялостен и единен подход за постигане на ефективно планиране, разкриване, финансиране и договаряне на услуги и мерки за интеграция на хората с увреждания на територията на Общината. Тя се основава на разбирането, че социалните услуги са един от основните инструменти за активно приобщаване и за укрепване на социалното сближаване, като се фокусира върху услугите и грижата за хората с увреждания.

Настоящата стратегия е основана на визията за достъпни, качествени и ефективни социални услуги, отговарящи на нуждите на потребителите, които с ангажираното участие на всички заинтересовани страни осигуряват социално включване, живот в подкрепяща общност и пълноценна реализация.

Настоящата Общинска стратегия за осигуряване на равни възможности за хората с увреждания в Община Велико Търново 2012 – 2015 година е изготвена от Дирекция “Социални дейности и здравеопазване“ при Община Велико Търново, съвместно с всички институции и неправителствени организации, ангажирани с проблемите на хората с увреждания. Същата е отворен документ и подлежи на актуализация и допълване.